

Snabbguide för välfärdsområdets beredskap

Samarbete inom beredskap

Kommunernas och välfärdsområdenas samarbete och kontaktytor 2024–2025

Innehåll

1. INLEDNING.....	1
Gemensam kund – gemensamma mål	
2. SAMARBETE KRING BEREDSKAP FÖR STÖRNINGSSITUATIONER OCH UNDANTAGSFÖRHÅLLANDEN.....	5
Samarbete genomförs på olika nivåer	
Delade strategiska mål för beredskap och säkerhet	
Interaktion på alla nivåer en förutsättning för framgång	
Välfärdsområdena som aktörer inom den övergripande säkerheten	
Välfärdsområdenas och kommunernas ömsesidiga beroende vid störningssituationer	
3. SAMARBETSFORMER PÅ KONTAKTYTORNA FÖR BEREDSKAP OCH SÄKERHET...13	
Samarbete mellan välfärdsområdet och kommunerna på kontaktytorna för beredskap	
Innehållet i samarbetet kring beredskap och säkerhet	
Ansvarsfördelning inom beredskap och beredskapsplanering i välfärdsområdena	
Information och åtgärder för att uppnå säkerhet	
4. INFORMATION SOM MÖJLIGGÖR STRATEGISKT PARTNERSKAP.....	18
Centrala riktlinjer för beredskap och säkerhet på koncernnivå	
Kunskapsbas för beredskap och beredskapsplanering	
Kartläggning av nuläget och omvärlden	
Aktörer inom beredskapen för störningssituationer och undantagsförhållanden	
5. BEREDSKAP INNEBÄR GEMENSAMMA ÅTGÄRDER.....	24
Allmänt innehåll i beredskapsverksamheten	
Olika skeden i beredskapsplaneringen	
Mot säkerhet – tillsammans	
Minneslista för beredskapssamarbetet	
Bilaga 1. lagstiftning om beredskap och säkerhet.....	32

Välfärdsområdets beredskap 2.0

- Den uppdaterade handboken Välfärdsområdets beredskap 2.0 publicerades 2024. Denna snabbguide är en sammanfattning av handbokens viktigaste innehåll.
- Handboken sammanställer information om välfärdsområdenas beredskap och beredskapsplanering till stöd för deras beredskapsverksamhet och samarbetet kring beredskap och säkerhet.
- Handboken innehåller infallsvinklar, principer och centralt innehåll om beredskapen och beredskapsplaneringen.
- Handboken fokuserar på innehållet i beredskapssamarbetet utan att ta ställning till välfärdsområdenas strukturer, beslutsfattande eller val på regional nivå.

Handboken finns här:

Gemensam kund – gemensamma mål

Att främja beredskap, säkerhet och välfärd är ett gemensamt mål för hela samhället och varje aktör inom den offentliga förvaltningen ansvarar för att detta mål främjas.

- Uppkomsten av välfärdsområdena har skapat en ny förvaltningsnivå i samhällsstrukturerna och därför kräver ett fungerande samarbete kring säkerheten och välfärden i samhället medvetna och kontinuerliga förbättringar och tillräckliga resurser.
- Främjandet av säkerheten i samhället förutsätter att aktörerna samordnar sina intressen och mål på alla nivåer i verksamheten.

Samarbete kring beredskap för störningssituationer och undantagsförhållanden

Beredskapssamarbete genomförs på olika nivåer

Nationellt samarbete

Mellan nationella aktörer och mellan förvaltningsområden

Samarbete mellan områden

Mellan samarbetsområden, mellan välfärdsområden, mellan landskap

Regionalt samarbete

Kommunerna i välfärdsområdet på kontaktytor, mellan myndigheter, regionala samarbetsstrukturer, säkerhetsforum etc.

Samarbete på lokal nivå

Lokalsamhällen, ELVAR-kommittéer, organisationer, näringslivet etc.

Individnivå

Medborgare, egen beredskap, medborgarfärdigheter

Delade strategiska mål för samarbete kring beredskap och säkerhet

- Utveckling av proaktiviteten i ett omfattande samarbete mellan aktörerna.
- Ett fungerande informationsflöde mellan välfärdsområdena och kommunerna är en förutsättning för ett smidigt beredskapssamarbete.
- Aktuell information enligt säkerhetsläget om:
 - Ansvar och roller, inkl. kostnadsfördelningen vid olika exceptionella händelser som förutsätter åtgärder antingen av kommunerna eller av välfärdsområdet eller båda tillsammans.
 - Kontaktpersoner
 - Samarbetsstrukturer, inkl. utvecklingsbehoven i fråga om strukturerna

Ett lyckat samarbete kräver interaktion på alla verksamhetsnivåer

Politiska beslutsfattare

Interaktion mellan välfärdsområdesstyrelsen och kommunernas styrelser samt välfärdsområdesfullmäktige och kommunernas fullmäktige

Växelverkan mellan andra organ

Informationsutbyte, strategiska mål och partnerskap

Den professionella ledningen

Samarbetsforum för kommunernas och välfärdsområdets högsta ledning

Samarbetsgrupper för sektorernas och serviceområdenas ledning

Delade mål, risk- och verksamhetsmiljö-information, samarbete kring utvecklingen av verksamheten

Sakkunniga

Samarbetsnätverk och gemensamma arbetsgrupper för sektorerna

Samarbetsgrupper för sektorernas och serviceområdenas ledning

Samordning av planering och verksamhet, inkl. övningssamarbete samt beredskaps- och säkerhetsplanering

De som utför kundarbete

Interaktion och samarbete i vardagen

Samarbetsnätverk

Arbetsparverksamhet och sektorsövergripande arbete

Samordning av planering och verksamhet

Välfärdsområdena och kommunerna som aktörer inom den övergripande säkerheten

Utgående från det gemensamma målet för den övergripande säkerheten ansvarar välfärdsområdena och kommunerna för en betydande del av samhällets vitala funktioner samt för beredskapen för hot och risker som riktas mot dem.

- I välfärdsområdenas verksamhet är de vitala funktionerna bl.a.:
 - ledningen (för välfärdsområdena)
 - befolkningens handlingsförmåga och service (i fråga om de uppgifter som välfärdsområdena ansvarar för)
 - inre säkerhet
 - ekonomi, infrastruktur och försörjningsberedskap
 - mental kristållighet
 - indirekt försvarsförmåga (när det gäller befolkningens säkerhet och välfärd)

”Samhällets övergripande säkerhet byggs upp med hjälp av en samarbetsmodell för beredskap där de olika aktörerna i samhället tillsammans har som mål att uppnå en *övergripande säkerhet* där samhällets vitala funktioner är tryggade och förberedelser har vidtagits mot hot och risker som riktas mot funktionerna.”

Handboken Valfärdsområdets beredskap 2.0

Välfärdsområdenas och kommunernas ömsesidiga beroende vid störningssituationer

Det är viktigt att åtminstone komma överens om ansvarsfrågorna och verksamhetsmodellerna samt om informationsförfarandet vid bl.a. följande situationer:

- Störningar i vattenförsörjningen
- Långvariga/omfattande störningar i eldistributionen
- Störningar i datakommunikationen och cyberhot
- Störningar orsakade av översvämningar, stormar eller andra extrema väderfenomen
- Misstanke om sabotage
- Störningar i hälsosäkerheten
- Störningar i miljöhälsan

Främjandet av säkerheten i samhället förutsätter samarbete på alla delområden i verksamheten

Samarbetsformer på kontaktytorna för beredskap och säkerhet

Samarbete mellan välfärdsområdet och kommunerna på kontaktytorna för beredskap och säkerhet

1

Strategiskt partnerskap:
delad syn på principerna och grunderna för samarbetet (inkl. samarbetsavtal)

2

Delade mål för den övergripande säkerheten:
aktörerna och varje aktörs roll som tillhandahållare och producent av samhällets kritiska tjänster

3

Delad kunskapsbas:
strategier, utvecklingsbehov information om nuläget och omvärlden (regional och lokal) och samarbete vid risk- och hotbedömningar samt i analysarbetet

4

Samarbete i beredskaps- och säkerhetsplaneringen:
delad syn på beredskapsverksamhetens innehåll och prioriteringar

5

Partnerskap på delade kontaktytor:

- Delad lägesbild, inkl. överenskomna förfaranden och ansvar
- Ledningens roller och ansvar vid störningssituationer & undantagsförhållanden
- Samordning av verksamheten, inkl. överenskomna förfaranden och ansvar

Innehållet i välfärdsområdets och kommunernas samarbete kring beredskap och säkerhet, t.ex.

Kontaktytor på strategisk nivå, bl.a.

- System för lägesinformation och situationsledning
- Beredskap och beredskapsplanering
- Velfärds- och säkerhetsplanering
- Riskhantering
- Omvärldsanalys och prognostisering
- Utbildning och övningar i fråga om störningssituationer och undantagsförhållanden

Sektorspecifika kontaktytor för verksamheten

- Samarbete inom planläggning och byggnadstillsyn
- Befolkningsskydd
- Arrangemang för släckvattenförsörjningen
- Velfärd och säkerhet för äldre
 - Tryggt boende
 - Utbildnings- och bildningsväsendet
 - Samarbete inom miljöhälsovården

Kontaktytor och lägesbild under störningssituationer

- Förorenat hushållsvatten och störningar i vatten- och avloppssystemet
 - Översvämningar, miljökatastrofer och långvarig torka
- Kemikalieutsläpp och strålningsrisk
- Utredningsgrupp för epidemier
- Kontinuitet i socialvården och omsorgstjänsterna vid störningar i miljöhälsovården

Tabell 1. Ansvarsfördelning inom beredskap och beredskapsplanering i välfärdsområdena

Aktör/organ	Uppgifter/befogenheter
Välfärdsområdesfullmäktige	Utövar den högsta beslutanderätten i välfärdsområdet • beslutar om principerna för beredskap, beredskapsplanering, riskhantering och övergripande säkerhet • beslutar om riktlinjerna, målen och delområdena för riskhanteringen samt om principerna för hur de ska genomföras, följas upp och utvärderas.
Välfärdsområdesstyrelsen	Leder välfärdsområdets verksamhet • beslutar om det praktiska genomförandet av beredskapen och beredskapsplaneringen i enlighet med de principer som välfärdsområdesfullmäktige fastställt, med beaktande av den avtalsbaserade beredskapen • utser den tjänsteinnehavare som ansvarar för den övergripande säkerheten i välfärdsområdet
Sektionen för säkerhet och beredskap eller något annat organ som bestäms i förvaltningsstadgan	Svarar för de praktiska anvisningarna om säkerhet och beredskap • styr och övervakar genomförandet av säkerhets- och beredskapsåtgärderna, utvärderar utvecklingsbehoven och lägger vid behov fram förslag för välfärdsområdesstyrelsen • ansvarar för uppföljningen av hur säkerheten och beredskapen fungerar • bereder en årlig rapport om säkerhet och beredskap
Välfärdsområdesdirektör	Ansvarar för att välfärdsområdets interna kontroll och riskhantering är ordnad på behörigt sätt
Sektordirektören	Är underställd välfärdsområdesstyrelsen/sektionen och välfärdsområdesdirektören, ansvarar för sektorns verksamhet och ekonomi samt leder och utvecklar verksamheten
Den tjänsteinnehavare som ansvarar för den övergripande säkerheten	Samordnar verkställandet av och uppgifterna i anslutning till beredskapen och beredskapsplaneringen och rapporterar till välfärdsområdesfullmäktige
Varje chef	Beredskapen, beredskapsplaneringen och riskhanteringen hör till den verkställande ledningen för varje enskild organisation som producerar tjänster för välfärdsområdet

Beredskap som helhet: från information och åtgärder mot säkerhet

**INFORMATION som
möjliggör strategiskt
partnerskap inom
beredskap och
beredskapsplanering**

Centrala riktlinjer för beredskap och säkerhet på koncernnivå

Beredskapen på koncernnivå i välfärdsområdet eller kommunen omfattar bl.a. följande funktioner eller samarbetsformer för beredskap för vilka principiella riktlinjer bör dras upp inom hela organisationen. Det är också bra att samordna riktlinjerna med strategiska partner.

- Allmänna principer, strategier och mål på koncernnivå samt koncernstyrning
- Principiella riktlinjer i beredskaps- och säkerhetsfrågor
- Beslutsfattande enligt förvaltningsstadgan
- Samordning av beredskapsplaneringen mellan olika sektorer
- Koncernens gemensamma lägesbild och förfarandena för att upprätthålla den
- Koncernens materiella beredskap och försörjningsberedskap
- Koncernens gemensamma principer för avtalsbaserad beredskap
- Övningssamarbete på koncernnivå och på kontaktytor

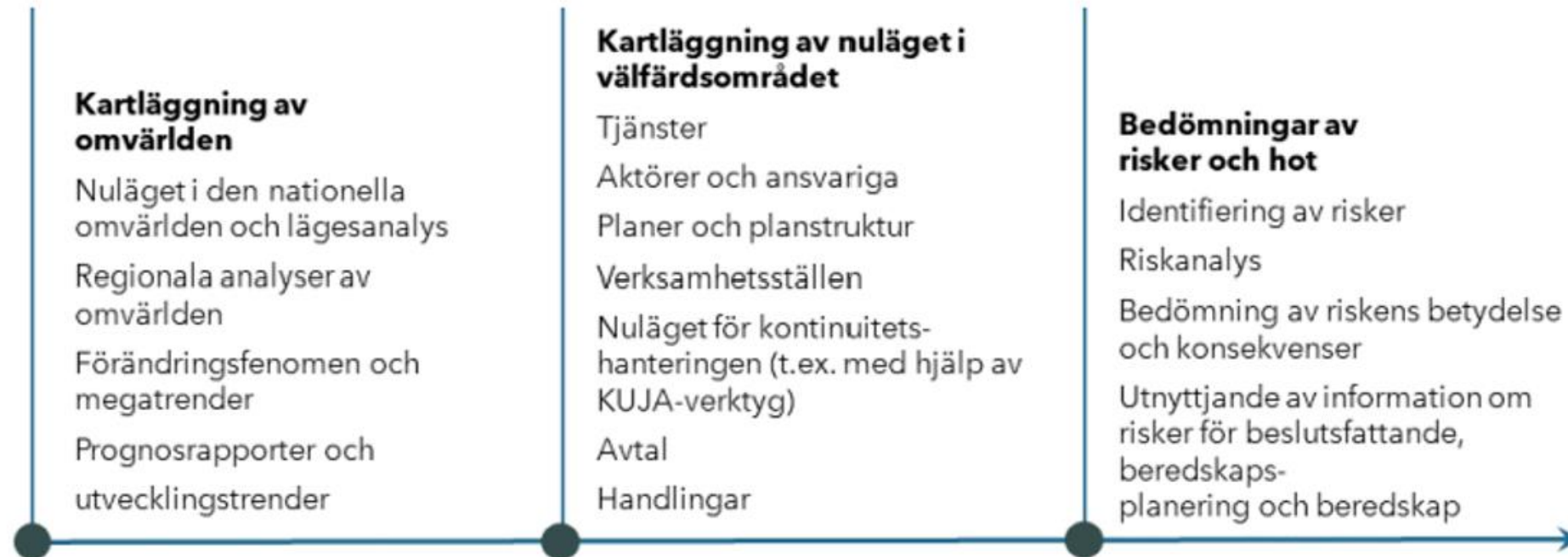

Kunskapsbasen som behövs som stöd för beredskapen och beredskapsplaneringen

- Information om omvärlden (aktuell)
- Risk- och hotanalyser (samarbete och informationens omfattning)
- Gemensam lägesinformation (inkl. förfaranden, ansvar)
- Informationsflöden och informationskällor (definition och beskrivning)
- Säkerställande av sektorsövergripande information
- Överenskommelse om gemensamma principer:
 - Principer för riskhantering
 - Principer för säkerhetsplanering
 - Principer för informationssäkerhet

Kartläggning av nuläget och förändringarna i omvärlden i välfärdsområdet

***”Som en del av kartläggningen av
välfärdsområdets nuläge och
verksamhetsmiljö är det bra att
identifiera de strategiska partner som
är centrala med tanke på regionens
gemensamma beredskap, främjandet
av säkerheten och samarbetet inom
beredskapsplaneringen.”***

Aktörer inom beredskapen för störningssituationer och undantagsförhållanden

Nationella aktörer

Riksomfattande beredskapssamarbete

Beredskapsåtgärder som ordnas samarbetsområdesvis

Social- och hälsovård beredskapscenter

Räddningsväsendets regionala lägescentraler

Regional samordning av materiell beredskap under undantagsförhållanden

Aktörer på regional nivå inom beredskapssamarbetet

Välfärdsområdena, Helsingfors och HUS-sammanslutningen
+ andra regionala myndighetsaktörer inom beredskapen för störningssituationer och undantagsförhållanden

ELVAR-kommittéer

Regionala forum för säkerhet

Forskningsanstalter

Aktörer inom näringslivet

Beredskaps- och andra organisationer

Lokala organisationer

Beredskapsaktörer på lokal nivå

Kommunerna och samkommunerna

Befolkningen

**Beredskap utgör
ÅTGÄRDER som
säkerställer att
uppgifterna sköts
så störningsfritt
som möjligt**

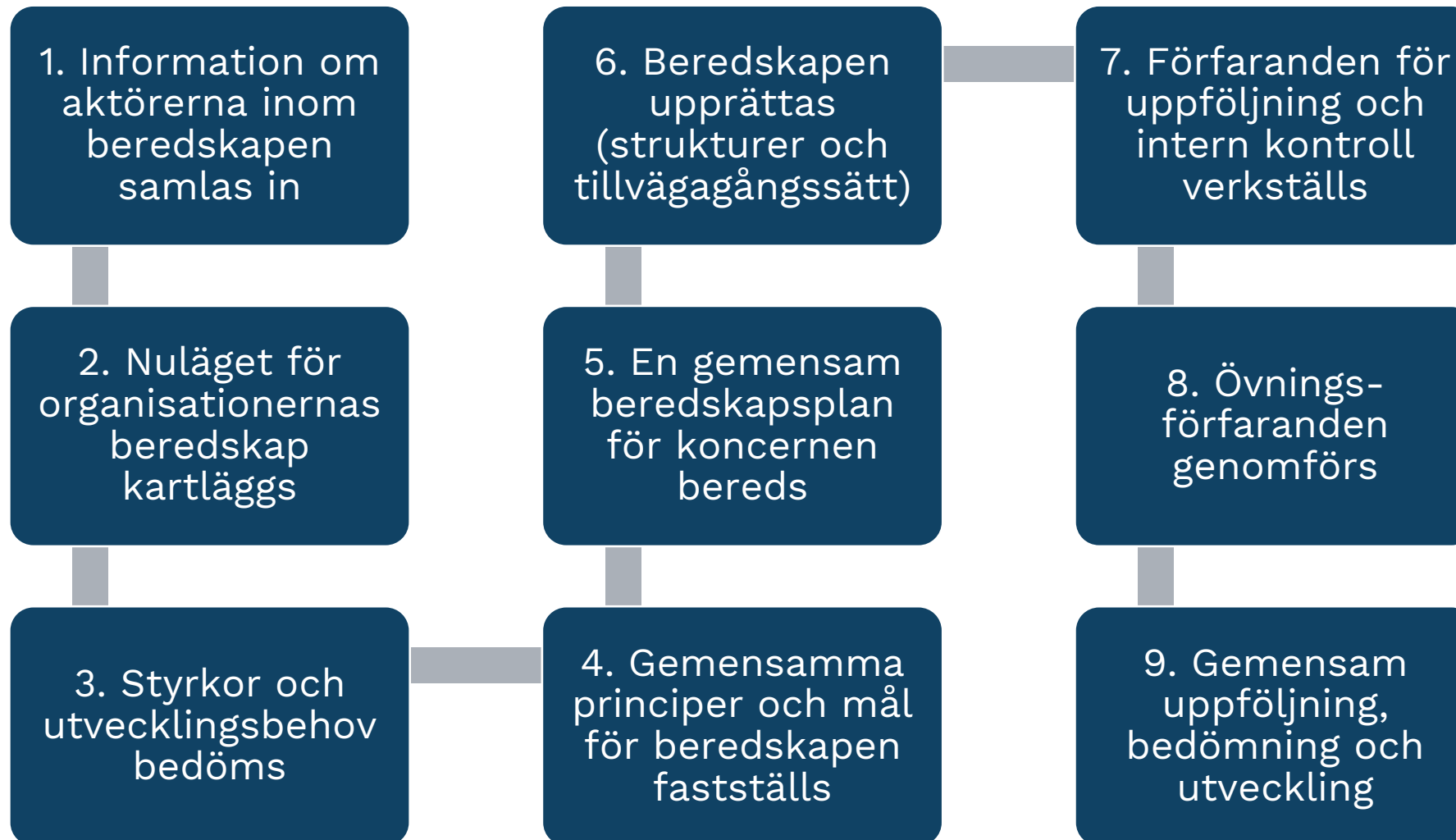

Allmänt innehåll i beredskapsverksamheten

- Beredskapsplanering
- Säkerhetsplanering
- Kontinuitetsplanering
- Styrning och ledning
- Samarbete
- Gemensam prognostisering
- Regelbundna övningar – även tillsammans
- Principer för riskhantering
- Kontinuitetshantering
- Materiell beredskap
- Avtalsbaserad beredskap
- Säkerställande av informations- och cybersäkerheten

Olika skeden i beredskapsplaneringen

SÄKERHET innebär
ett läge där hot och
risker kan hanteras

Mot säkerhet – tillsammans

- Förutsättningar för säkerhet i samhället är bl.a.
 - Beredskap
 - Förmåga (kompetens, resurser, verksamhetsmodeller etc.)
 - Resiliens (samhället, grupper, individer)
- Övergripande säkerhet skapas stegvis genom information och åtgärder
- Tillsammans stärker vi ett läge där samhällets vitala funktioner är tryggade
- Säkerhetsläget återspeglas i en smidig och störningsfri vardag

Minneslista för beredskapssamarbetet

- ✓ Omvärlden: läge, hot och risker
- ✓ Strategiska mål
- ✓ Organisationens nuvarande läge (inkl. kontinuitetshanteringens läge)
- ✓ Viktiga aktörer och strategiska partner
- ✓ Tjänster och kritiska funktioner i anslutning till dem
- ✓ Planer och samordningsförfaranden
- ✓ Ansvar, roller och tillvägagångssätt
 - I beslutsfattandet och ledarskapet (på alla verksamhetsnivåer)
 - I beredskaps- och säkerhetsplaneringen
 - I hanteringen av störningssituationer
 - I den interna kontrollen
 - I övningarna (årsklocka, planering och genomförande)
 - I den avtalsbaserade beredskapen
 - I fråga om utveckling av uppföljning, bedömning och beredskapsverksamhet

- ✓ **Har säkerhetsaktörer inkluderats i välfärds- och hälsoarbetet?**
- ✓ **Har nödvändiga strukturer för strategiskt samarbete och samordning utarbetats?**
- ✓ **Har strategiska partner som är viktiga för beredskapen och säkerheten identifierats i ditt område?**

Handboken kan läsas i sin helhet:

- På finska: <https://www.hyvil.fi/wp-content/uploads/2024/03/Hyvinvointialueen-varautuminen-opas-2.0-1.pdf>
- På svenska: https://www.hyvil.fi/wp-content/uploads/2024/03/Valfardsomradets-beredskap-2_0-1.pdf

Bilaga 1. Lagstiftning om beredskap och säkerhet 1/3

Beredskap för störningssituationer och undantagsförhållanden (50 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård, 612/2021)

- Ett välfärdsområde ska i samråd med kommunerna inom sitt område och de andra välfärdsområdena i samarbetsområdet för social- och hälsovården genom beredskapsplaner och andra åtgärder i förväg skaffa sig beredskap inför störningssituationer och undantagsförhållanden.

Främjande av hälsa och välfärd i kommunerna och främjande av hälsa och välfärd i välfärdsområdena (6 och 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård, 612/2021)

- En gemensam skyldighet att främja hälsa och välfärd skapar också en grund för proaktivt säkerhetsarbete.

Specialarrangemang inom räddningsväsendet och befolkningsskyddet (120 § i beredskapslagen, 1552/2011, 8.7.2022/631)

- I syfte att skydda befolkningen och effektivisera ledandet av befolkningsskyddet under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 och 2 punkten inrättar räddningsmyndigheterna, välfärdsområdena och kommunerna ledningscentraler samt befolkningsskyddsformationer för släcknings-, räddnings-, förstahjälps-, underhålls-, röjnings- och rengöringsuppgifter samt för andra jämförbara uppgifter som är nödvändiga för att skydda befolkningen.

Samarbete inom räddningsverksamheten (46 § i räddningslagen, 379/2011, 8.7.2022/616)

- Statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och att vid olyckor och tillbud handla så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt.

Bilaga 1. Lagstiftning om beredskap och säkerhet 2/3

Samarbete vid befolkningsskyddsberedskap (65 § i räddningslagen, 379/2011, 28.12.2018/1353)

- Myndigheter, inrättningar och affärsverk som är skyldiga att upprätta beredskap för befolkningsskyddet är skyldiga att under räddningsverkets ledning och i samverkan göra upp behövliga planer för skötseln av sina uppgifter inom befolkningsskyddet. Räddningsverket ska lämna utredningar om de resurser som är tillgängliga för befolkningsskyddet.
 - 1) Försvarsmakten ska lämna räddningsmyndigheterna de uppgifter som behövs för bedömningen av krigstida hot och deras konsekvenser,
 - 2) social- och hälsovårdsmyndigheterna och inrättningarna inom förvaltningsområdet i fråga ska ordna prehospital akutsjukvård och svara för psykosocialt stöd samt inkvartering, bispisning och annan försörjning av befolkning som förflyttats med stöd av 121 § i beredskapslagen och tillfällig inkvartering av förflyttad befolkning i enlighet med den arbetsfördelning som fastställts i författningarna om dem,
 - 3) de myndigheter som ansvarar för trafik- och kommunikationsfrågor och inrättningarna inom förvaltningsområdet i fråga ska sköta samarbetsfrågorna när det gäller användning av trafikleder och anordnande av transporter vid sådan förflyttning av befolkning som avses i 121 § i beredskapslagen.

Släckvatten (30 § i räddningslagen, 379/2011, 8.7.2022/616)

- Räddningsverket ska göra upp en plan för anskaffning och leverans av släckvatten (släckvattenplan) i samarbete med de kommuner som hör till välfärdsområdet, de vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster (119/2001) som bedriver verksamhet inom välfärdsområdet och de vattenverk som levererar vatten till dessa.
- Kommunen ska inom sitt område sörja för anskaffningen av släckvatten för räddningsverkets behov på det sätt som anges i släckvattenplanen.

Bilaga 1. Lagstiftning om beredskap och säkerhet 3/3

Efterbehandling av oljeskador (111 a § i räddningslagen, 379/2011, 28.12.2018/1353)

- Miljöministeriet svarar för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av efterbehandlingen av oljeskador. Kommunen ansvarar vid behov för efterbehandlingen inom sitt område. De kommunala myndigheterna och verken ska vid behov delta i efterbehandlingen.
- Efterbehandlingen leds av den myndighet som den berörda kommunen bestämt. Närings-, trafik- och miljöcentralen styr och samordnar efterbehandlingsarbetet, om bekämpningen omfattar flera kommuner.
- Vad som i 36 § 2 mom. och 36 a § föreskrivs om befogenheterna för räddningsledaren, gäller även den myndighet som leder efterbehandlingen.
- Vad som i 99 a § 1 mom. föreskrivs om myndigheters rätt att få ersättning för kostnaderna för bekämpning av oljeskador och fartygskemikalieolyckor tillämpas även på kommuners rätt att få ersättning för kostnaderna för efterbehandling. Bestämmelser om kommuners rätt att ur miljöskadefonden få ersättning för kostnaderna för efterbehandling finns i lagen om miljöskadefonden. (29.12.2022/1264)

**Välfärdsområdena och kommunerna som
byggare av ett kriståligt och tryggare
samhälle – tillsammans.**